

OIKEUS OIKEA-AIKAISEEN HOITOON

Mistä on kyse?

Ihmiset eivät pääse tänä päivänä hoitoon hoitotakuun mukaisesti kohtuullisessa ajassa. Erikoissairaanhoidon kiireettömän hoidon hoitojonot kasvavat vuosi vuodelta ja huhtikuussa 2022 lähes 150 000 potilasta odotti pääsyä kiireettömään erikoissairaanhoidon. Palvelut eivät vastaa asiakkaiden tarpeisiin ja useammalla kuin joka neljännellä terveystalveista käyttäneistä asiakkaista palveluiden hankalat aukioloajat ovat haitanneet hoidon saantia.

Samalla päivystykset ovat ruuhkautuneita ja päivystysten kriisin takana on monia erilaisia haasteita. Yksi päivystysten kriisiytymiseen vaikuttavista tekijöistä on se, etteivät ihmiset saa apua terveyskeskuksista, jolloin he ajautuvat päivystykseen. Joka neljäs palvelunjärjestäjä on ohjannut potilaita virka-aikana yhteispäivystykseen kiirevastaanottoaikojen rajallisuuden takia. Terveyskeskusten ilta-vastaanottojen lisääminen vähentäisi päivystysten ruuhkautumista. Kuluttajaliiton kuluttajakyselyn¹ vastaajista jopa 88 % oli sitä mieltä, että terveyskeskuksissa tulisi olla tarjolla myös ilta-vastaanottoaikoja. Säännöllistä kiireetöntä virka-ajan ulkopuolista vastaanottoa tarjosi vuonna 2019 vain 14 % terveysasemista.

Miksi asia on tärkeä?

Oikeus riittäviin julkisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin turvataan sekä perustuslaissa että sote-lainsäädännössä, esimerkiksi hoitotakuun osalta terveydenhuoltolaissa. Lakia ei kuitenkaan tänä päivänä noudateta riittävällä tavalla eivätkä ihmiset saa hoitoa kohtuullisessa ajassa. Tällä on monenlaisia vaikutuksia ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja samalla ihmisten luottamus suomalaista terveydenhuoltojärjestelmää kohtaan heikkenee.

Palvelunjärjestäjä ei voi perustella hoitoon pääsyn haasteita nykyisellä tavoin työntekijäpuolella, sillä terveydenhuoltolain 54 §:ssä säädetään, että jos palvelunjärjestäjä ei voi itse antaa hoitoa hoitotakuun mukaan, on sen järjestettävä hoito hankkimalla se muilta palveluntuottajilta. Tätäkään pykälää ei kuitenkaan noudateta riittävällä tavalla tällä hetkellä.

Ongelmana on myös, että asiakkaalla ei ole tällä hetkellä riittäviä oikeussuojakeinoja niissä tilanteissa, kun palvelunjärjestäjä ei noudata hoitotakuuta koskevia säännöksiä. Kuluttajaliiton kuluttajakyselyn¹ vastaajista 78 % oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että kansalaisella pitäisi olla oikeus rahalliseen hyvitykseen, jos pääsy julkiseen sosiaali- tai terveystalveun ei toteudu lain määrittelemän ajan sisällä.

Kuluttajaliiton ratkaisuehdotukset

- Lainsäädännössä tulee säätää, että jos hyvinvointialue ei pysty tarjoamaan hoitoa lain aikarajojen sisällä, asiakkaalle tulee antaa palveluseteli. Vaikka kyseinen velvoite voidaan jo tällä hetkellä johtaa edellä kerrotusta terveydenhuoltolain 54 §:stä, tulee lakia täsmentää, jotta sitä aletaan tosiasiasa noudattamaan.
- Asiakkaan oikeutta taloudelliseen hyvitykseen hoitoon pääsyn viivästymisen takia tulisi selvittää.
- Terveyskeskusten tulisi tarjota vastaanottoaikoja nykyistä laajemmin myös iltaisin.

¹Kuluttajaliitto | Aula Research, 9/2022, n = 1090